

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
T.a.v. de heer S. Dekker, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Utrecht, 3 december 2013

Kenmerk: UB.2013.127.RdB/MvdL
Betreft: Toetsbesluit PO

Geachte heer Dekker,

Op 14 november publiceerde u het Toetsbesluit PO op www.internetconsultatie.nl. Met deze brief reageert de PO-Raad namens haar leden op dit ontwerpbesluit. In dit besluit werkt u enkele onderwerpen ten aanzien van de invoering van de eindtoetsing in het primair onderwijs, het gebruik van een leerling- en onderwijsvolgsysteem in het primair onderwijs en de toelating van leerlingen tot het voortgezet onderwijs verder uit. Hieronder geven wij puntsgewijs onze reactie op deze onderwerpen.

Eindtoetsing

In het Toetsbesluit stelt u enkele inhoudelijke voorwaarden waar elke eindtoets aan moet voldoen. Daarnaast specificeert u de procedure voor de toelating van andere eindtoetsen. Ook stelt u regels die een zorgvuldige en betrouwbare afname van de eindtoetsen moeten borgen rekening houdend met het feit dat de toets op de basisschool wordt afgenomen en dat het geen examen is.

De PO-Raad is allereerst verheugd dat u ons advies ter harte neemt om de adviesstructuur bij de eindtoetsen te vereenvoudigen. Het komt de eenduidigheid en bruikbaarheid van de eindtoetsadviezen ten goede als er alleen nog enkele adviezen en gemengde adviezen voor twee naastgelegen onderwijstypen (bijv. vmbo-t/havo) worden gehanteerd en hele brede adviezen (bijv. vmbo-kb t/m havo) niet langer onderdeel vormen van het leerlingrapport bij de eindtoetsen. Ook de voorgestelde afnamevoorschriften sluiten ons inziens goed aan bij het karakter van de toets en zijn wat ons betreft afdoende om een zorgvuldige en betrouwbare afname te borgen. Wel mist de PO-Raad heldere afspraken over de te hanteren hulpmiddelen bij de toetsafname, bijvoorbeeld over het gebruik van een rekenmachine of tafelkaarten bij het onderdeel rekenen-wiskunde. Mede gezien de functie van de toetsen om de vaardigheid van de leerlingen in relatie tot de referentieniveaus in kaart te brengen, is het wenselijk dat er duidelijkheid is over de toegestane hulpmiddelen. Ook is eenduidigheid hierover wenselijk om verschillen in beleid tussen de eindtoetsen te voorkomen: als een bepaald hulpmiddel bij een toets wordt toegestaan, moet dit bij de andere toetsen eveneens gebruikt kunnen worden. Uiteraard geldt dit alleen als de operationalisatie van de

inhoud overeenkomstig is: als een toets bijvoorbeeld hoofdrekenen in kaart wil brengen is het natuurlijk vanzelfsprekend dat daar geen rekenmachine bij wordt gebruikt.

Wat betreft de toelating van de andere eindtoetsen, is in het Toetsbesluit PO geen uiterste termijn opgenomen voor het indienen van een verzoek om toelating. Dit vindt de PO-Raad wel gewenst gezien de duidelijkheid voor scholen over hun keuzemogelijkheden in een bepaald schooljaar. Het is niet wenselijk dat scholen, vlak voordat zij voor 1 januari een keuze voor een bepaalde toets moeten maken, zich opnieuw moeten oriënteren omdat er een nieuwe toets beschikbaar is gekomen. Zij moeten tijdig, bij voorkeur voor het nieuwe schooljaar, een volledig overzicht hebben van hun keuzemogelijkheden. Dat vergt dus ook een eventuele tijdige heroverweging van reeds toegelaten eindtoetsen.

Met betrekking tot deze periodieke heroverweging is het de PO-Raad verder onvoldoende duidelijk hoe de termijn van vier jaar zich verhoudt tot de eis dat tenminste een deel van de opgaven op het gebied van taal en rekenen-wiskunde jaarlijks wordt verversd. Behelst dit niet dat de in te stellen Expertgroep toetsen PO de inhoudelijke validiteit van de toets, de betrouwbaarheid en de normering jaarlijks moet beoordelen net als de ijking van de toets ten opzichte van de referentieniveaus? En in hoeverre is het mogelijk om de inhoudelijke validiteit, de betrouwbaarheid en de ijking van de toets ten opzichte van de referentieniveaus te beoordelen als er bij toelating enkel voorbeelden van toetsopgaven worden overlegd zoals opgenomen in artikel 9 van het Toetsbesluit PO? Voor de PO-Raad is de garantie dat de toetsen van voldoende kwaliteit zijn essentieel gezien het gebruik van de resultaten voor belangrijke uitspraken en beslissingen op leerling- en schoolniveau.

Tot slot lijkt in het Toetsbesluit PO ten aanzien van de verplichte afname van een eindtoets in het speciaal (basis)onderwijs te worden gesteld dat de minimum opbrengsteis gelijktijdig ingaat met de verplichting om een eindtoets af te nemen. De PO-Raad pleit ervoor om voor de invoering van de minimum opbrengsteis in het speciaal (basis)onderwijs een invoeringstermijn van twee schooljaren na invoering van de verplichte afname van een eindtoets te hanteren. Ten eerste om scholen de tijd te geven zelf ervaring op te doen met het gebruik van de resultaten. Daarnaast om data te verzamelen over de prestaties van een landelijke representatieve groep van scholen, onderscheiden naar verschillende relevante achtergrondkenmerken van hun leerlingpopulatie. Op basis van deze data kan vervolgens samen met de onderwijspraktijk worden bekeken of de verzamelde vergelijkingsgegevens voldoende recht doen aan de specifieke situatie in het speciaal (basis)onderwijs en kunnen dienen als basis voor het toezicht op de eindopbrengsten in deze onderwijssoorten. Ook het speciaal (basis)onderwijs wil inzichtelijk maken welke resultaten zij met haar leerlingen bereikt, maar wel op een passende manier.

Gebruik Leerling- en onderwijsvolgsysteem (lous)

In artikel 11 van het Toetsbesluit is een aantal eisen opgenomen die worden gesteld aan een leerling- en onderwijsvolgsysteem. Allereerst is de PO-Raad verheugd dat in de nota van toelichting bij het Toetsbesluit expliciet wordt gesteld dat scholen niet alleen vrij zijn in de keuze van het leerling- en onderwijsvolgsysteem, maar ook in 'de inrichting van dit systeem (aantal toetsen, soort kennis en vaardigheden die worden getoetst) en de intensiteit en momenten van toetsen'. De PO-Raad gaat ervan uit dat de verplichting tot het gebruik van een leerling- en onderwijsvolgsysteem ook in bijvoorbeeld het toezichtkader van de Inspectie geen nadere invulling krijgt op deze punten.

Dan vraagt de PO-Raad zich af wat er wordt bedoeld met de vergelijkbaarheid van de resultaten op schoolniveau. Gaat het hier om de mogelijkheid om de resultaten van de toetsen van een leerling- en onderwijsvolgsysteem op schoolniveau te gebruiken in het kader van opbrengstgericht werken of wordt er met vergelijkbaarheid van resultaten op schoolniveau iets anders bedoeld?

Verder vindt de PO-Raad het wenselijk dat naast de eisen op het gebied van inhoudelijke validiteit, betrouwbaarheid en normering, de toetsen van een leerling- en onderwijsvolgsysteem ook een indicatie geven van de ontwikkeling van leerlingen in relatie tot de referentieniveaus. Alleen dan zijn scholen daadwerkelijk in staat om het onderwijs tijdig bij te sturen als leerlingen niveau 1F niet lijken te gaan halen. Dat lukt niet meer als de referentieniveaus uitsluitend worden gekoppeld aan de eindtoetsen. Wat betreft de PO-Raad zou dit dus ook een kwaliteitseis moeten zijn die door de Expertgroep toetsen PO beoordeeld moet worden (inhoudelijke dekking en ijking van de toetsen ten opzichte van de referentieniveaus).

Als het gaat om het in kaart brengen van de vaardigheid van leerlingen ten opzichte van de referentieniveaus, wil de PO-Raad bovendien nogmaals benadrukken dat zij het wenselijk vindt dat er ook instrumenten beschikbaar komen waarmee scholen de vaardigheid van hun leerlingen op het gebied van de moeilijk meetbare domeinen (bijv. mondelinge taalvaardigheid en schrijfvaardigheid) in kaart kunnen brengen. De PO-Raad is van mening dat de overheid zorg zou moeten dragen voor het tot stand komen van dergelijke instrumenten aangezien de markt er tot op heden niet in voorziet.

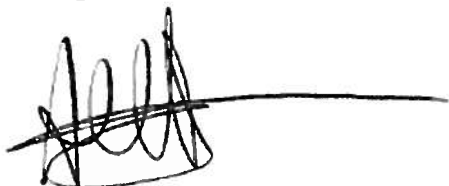
Toelating van leerlingen tot het voortgezet onderwijs

In het Toetsbesluit wordt uitgewerkt dat de toelating door scholen voor voortgezet onderwijs in het vervolg gebaseerd wordt op het advies van de basisschool over het best passende type vervolgonderwijs. Deze leidende positie van het schooladvies is voor de PO-Raad altijd een zeer belangrijk punt geweest en was voor de PO-Raad reden om te pleiten voor een verschuiving van het afnametijdstip van eindtoetsen naar later in het schooljaar. De PO-Raad is dan ook verheugd dat het Toetsbesluit op dit punt zeer helder is en daarnaast vastlegt dat scholen voor voortgezet onderwijs geen andere toelatingstoetsen of toelatingsexamens af kunnen nemen (anders dan wanneer er geen schooladvies is opgesteld of als het gaat om specifieke toelatingseisen bij scholen met

een bijzondere inrichting, bijv. een school met tweetalig onderwijs). Hiermee wordt voorkomen dat kinderen met een onnodige toetslast worden geconfronteerd. Tot slot wil de PO-Raad benadrukken dat zij het belangrijk vindt dat scholen kunnen blijven beschikken over het advies op basis van de eindtoets als onafhankelijk, tweede gegeven. Met behulp van deze informatie kunnen leerkrachten hun eigen advies op basis van hun observaties, methodegebonden en methode-onafhankelijke toetsen staven zodat ieder kind uiteindelijk terecht komt op de plek die het beste bij hem of haar past. Vanuit die optiek onderschrijft de PO-Raad dan ook de heroverweging van het schooladvies als het resultaat op de eindtoets leidt tot een hoger advies dan het schooladvies.

Bovenstaand heeft u in hoofdlijnen onze reactie op het ontwerpbesluit kunnen lezen. Graag gaan wij hierover nader met u in gesprek. In afwachting van uw reactie.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Mevr. Rinda den Besten
voorzitter PO-Raad